

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра правоохоронної діяльності та загальноправових
дисциплін
РОБОЧА ПРОГРАМА
Проблеми територіального устрою

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заст. завідувача кафедри
С.В.Веремієнко

(підпис)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Козинець О.Г., к.і.н., доцент

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Вибіркова (БК 56)
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	4 курс, VIII семестр навчання; спеціальність 081 Право
Викладач	Козинець Олена Гаврилівна
Профайл викладача (-ів)	https://tidp.stu.cn.ua/kozynecz-2/
Контакти викладача	e.kozinets@stu.cn.ua

2. Анотація курсу.

Навчальна дисципліна «Проблеми територіального устрою» є вибіркоким компонентом ОПП «Право», мейджором «Державне будівництво та місцеве самоврядування», предметом вивчення якої є адміністративно-територіальний устрій України, законодавство про засади адміністративно-територіального устрою України та проблеми його реформування.

3. Мета та цілі курсу.

Метою викладання навчальної дисципліни «Проблеми територіального устрою» є формування науково-професійного світогляду бакалавра спеціальності 081 Право.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК 2. Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою:

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю

5. Пререквізити -

6. Обсяг курсу.

Види занять	Загальна кількість годин
Лекції	24
Практичні заняття	16
Самостійна робота	80
Всього кредитів	4

Форма проведення занять – лекційні, практичні заняття, індивідуальні дослідні роботи, самостійна робота з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, презентацій.

7. Тематика курсу

Тематика лекційних занять
Модуль 1. Теоретико-правові засади територіального устрою України Тема 1. Поняття та принципи територіального устрою держави Поняття територіального устрою як елемента державного ладу. Види територіальних устроїв: унітаризм, федералізм, конфедерація. Основні принципи територіального устрою України: єдність і цілісність, поєднання централізації та децентралізації, історичні та культурні особливості регіонів. Тема 2. Конституційно-правові засади територіального устрою України Конституційні положення (ст. 2, 132–133 Конституції України). Юридичні гарантії недоторканності території України. Компетенція Конституційного Суду у сфері територіального устрою. Взаємозв'язок територіального устрою і системи державної влади.

Тема 3. Система адміністративно-територіального устрою України
Адміністративно-територіальні одиниці: громада, район, область, Автономна Республіка Крим.

Міста зі спеціальним статусом (Київ, Севастополь).

Проблеми формування територіальних громад і районів у сучасних умовах.

Співвідношення адміністративного і територіального устрою.

Тема 4. Еволюція територіального устрою України

Історичні форми територіального поділу: Київська Русь, Гетьманщина, доба імперій.

Особливості радянської моделі територіальної організації.

Зміни територіального устрою після проголошення незалежності.

Вплив історичних чинників на сучасний устрій.

Модуль 2. Проблеми та виклики сучасного територіального устрою

Тема 5. Проблема адміністративно-територіальної реформи

Необхідність реформи: надмірна кількість районів і сілрад, слабкість місцевого самоврядування.

Основні етапи адміністративно-територіальної реформи (2014–2020).

Результати реформи: укрупнення районів, створення спроможних громад.

Проблеми реалізації: фінансування, кадри, узгодженість законодавства.

Тема 6. Децентралізація влади і територіальна організація України

Поняття децентралізації.

Розподіл повноважень між центром і громадами.

Фінансова децентралізація та місцеві бюджети.

Переваги й ризики децентралізації в умовах війни.

Тема 7. Правовий статус Автономної Республіки Крим

Конституційно-правові основи статусу АРК.

Проблеми реалізації автономії в унітарній державі.

Тимчасова окупація Криму РФ: міжнародно-правові наслідки.

Перспективи деокупації та реінтеграції Криму в український правовий простір.

Тема 8. Особливості правового режиму окремих територій (Донецька і Луганська області, прикордонні території)

Тимчасово окуповані території Донбасу: правовий режим, особливості адміністративного управління.

Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях».

Правовий режим прикордонних територій.

Міжнародні стандарти поводження з окупованими територіями.

Модуль 3. Регіональна політика і розвиток територій

Тема 9. Державна регіональна політика України

Сутність державної регіональної політики.

Законодавче регулювання (Закон «Про засади державної регіональної політики»).

Інструменти регіонального розвитку (ДФРР, програми вирівнювання).

Баланс регіональних і загальнонаціональних інтересів.

Тема 10. Проблеми розвитку прикордонних територій

Поняття прикордонних територій.

Єврорегіони як форма транскордонного співробітництва.

Проблеми економічного розвитку та безпеки прикордоння.

Роль ЄС і міжнародних програм підтримки.

Тема 11. Урбанізація та проблеми міського самоврядування

Тенденції урбанізації в Україні.
 Розвиток великих міст (Київ, Харків, Дніпро, Львів, Одеса).
 Проблеми управління мегаполісами.
 Дисбаланс між розвитком міст і сіл.
 Тема 12. Територіальний устрій та національні меншини
 Проживання національних меншин на території України.
 Право на культурну автономію.
 Взаємодія державної регіональної політики та прав меншин.
 Європейські стандарти захисту прав національних меншин.

Модуль 4. Перспективи реформування територіального устрою України

Тема 13. Європейський досвід організації територіального устрою
 Федеративні та унітарні моделі в ЄС.
 Досвід Польщі, Франції, Німеччини.
 Адаптація зарубіжних практик до українських умов.
 Тема 14. Оптимізація адміністративно-територіального поділу
 Проблеми укрупнення адміністративних одиниць.
 Ефективність управління та економія бюджетних ресурсів.
 Необхідність змін у законодавстві.
 Тема 15. Майбутнє територіального устрою України: виклики та прогнози
 Вплив війни на просторову організацію держави.
 Перспективи повернення тимчасово окупованих територій.
 Сценарії розвитку територіального устрою після перемоги.
 Взаємодія з ЄС і міжнародними організаціями у сфері територіального планування.

Тематика практичних занять

Тема 2. Конституційно-правові засади територіального устрою України
 Конституційні положення (ст. 2, 132–133 Конституції України).
 Юридичні гарантії недоторканності території України.
 Компетенція Конституційного Суду у сфері територіального устрою.
 Взаємозв'язок територіального устрою і системи державної влади.
 Тема 4. Еволюція територіального устрою України
 Історичні форми територіального поділу: Київська Русь, Гетьманщина, доба імперій.
 Особливості радянської моделі територіальної організації.
 Зміни територіального устрою після проголошення незалежності.
 Вплив історичних чинників на сучасний устрій.
 Тема 7. Правовий статус Автономної Республіки Крим
 Конституційно-правові основи статусу АРК.
 Проблеми реалізації автономії в унітарній державі.
 Тимчасова окупація Криму РФ: міжнародно-правові наслідки.
 Перспективи деокупації та реінтеграції Криму в український правовий простір.
 Тема 8. Особливості правового режиму окремих територій (Донецька і Луганська області, прикордонні території)
 Тимчасово окуповані території Донбасу: правовий режим, особливості адміністративного управління.
 Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях».
 Правовий режим прикордонних територій.
 Міжнародні стандарти поводження з окупованими територіями.
 Тема 11. Урбанізація та проблеми міського самоврядування

Тенденції урбанізації в Україні.
 Розвиток великих міст (Київ, Харків, Дніпро, Львів, Одеса).
 Проблеми управління мегаполісами.
 Дисбаланс між розвитком міст і сіл.
 Тема 12. Територіальний устрій та національні меншини
 Проживання національних меншин на території України.
 Право на культурну автономію.
 Взаємодія державної регіональної політики та прав меншин.
 Європейські стандарти захисту прав національних меншин.
 Тема 15. Майбутнє територіального устрою України: виклики та прогнози
 Вплив війни на просторову організацію держави.
 Перспективи повернення тимчасово окупованих територій.
 Сценарії розвитку територіального устрою після перемоги.
 Взаємодія з ЄС і міжнародними організаціями у сфері територіального планування.

Тематика самостійної роботи

Тема 1. Поняття та принципи територіального устрою держави
 Поняття територіального устрою як елемента державного ладу.
 Види територіальних устроїв: унітаризм, федералізм, конфедерація.
 Основні принципи територіального устрою України: єдність і цілісність, поєднання централізації та децентралізації, історичні та культурні особливості регіонів.
 Тема 2. Конституційно-правові засади територіального устрою України
 Конституційні положення (ст. 2, 132–133 Конституції України).
 Юридичні гарантії недоторканності території України.
 Компетенція Конституційного Суду у сфері територіального устрою.
 Взаємозв'язок територіального устрою і системи державної влади.
 Тема 3. Система адміністративно-територіального устрою України
 Адміністративно-територіальні одиниці: громада, район, область, Автономна Республіка Крим.
 Міста зі спеціальним статусом (Київ, Севастополь).
 Проблеми формування територіальних громад і районів у сучасних умовах.
 Співвідношення адміністративного і територіального устрою.
 Тема 4. Еволюція територіального устрою України
 Історичні форми територіального поділу: Київська Русь, Гетьманщина, доба імперій.
 Особливості радянської моделі територіальної організації.
 Зміни територіального устрою після проголошення незалежності.
 Вплив історичних чинників на сучасний устрій.
 Тема 5. Проблема адміністративно-територіальної реформи
 Необхідність реформи: надмірна кількість районів і сілрад, слабкість місцевого самоврядування.
 Основні етапи адміністративно-територіальної реформи (2014–2020).
 Результати реформи: укрупнення районів, створення спроможних громад.
 Проблеми реалізації: фінансування, кадри, узгодженість законодавства.
 Тема 6. Децентралізація влади і територіальна організація України
 Поняття децентралізації.
 Розподіл повноважень між центром і громадами.
 Фінансова децентралізація та місцеві бюджети.
 Переваги й ризики децентралізації в умовах війни.
 Тема 7. Правовий статус Автономної Республіки Крим
 Конституційно-правові основи статусу АРК.

Проблеми реалізації автономії в унітарній державі.
Тимчасова окупація Криму РФ: міжнародно-правові наслідки.
Перспективи деокупації та реінтеграції Криму в український правовий простір.
Тема 8. Особливості правового режиму окремих територій (Донецька і Луганська області, прикордонні території)
Тимчасово окуповані території Донбасу: правовий режим, особливості адміністративного управління.
Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях».
Правовий режим прикордонних територій.
Міжнародні стандарти поводження з окупованими територіями.
Тема 9. Державна регіональна політика України
Сутність державної регіональної політики.
Законодавче регулювання (Закон «Про засади державної регіональної політики»)
Інструменти регіонального розвитку (ДФРР, програми вирівнювання).
Баланс регіональних і загальнонаціональних інтересів.
Тема 10. Проблеми розвитку прикордонних територій
Поняття прикордонних територій.
Єврорегіони як форма транскордонного співробітництва.
Проблеми економічного розвитку та безпеки прикордоння.
Роль ЄС і міжнародних програм підтримки.
Тема 11. Урбанізація та проблеми міського самоврядування
Тенденції урбанізації в Україні.
Розвиток великих міст (Київ, Харків, Дніпро, Львів, Одеса).
Проблеми управління мегаполісами.
Дисбаланс між розвитком міст і сіл.
Тема 12. Територіальний устрій та національні меншини
Проживання національних меншин на території України.
Право на культурну автономію.
Взаємодія державної регіональної політики та прав меншин.
Європейські стандарти захисту прав національних меншин.
Тема 13. Європейський досвід організації територіального устрою
Федеративні та унітарні моделі в ЄС.
Досвід Польщі, Франції, Німеччини.
Адаптація зарубіжних практик до українських умов.
Тема 14. Оптимізація адміністративно-територіального поділу
Проблеми укрупнення адміністративних одиниць.
Ефективність управління та економія бюджетних ресурсів.
Необхідність змін у законодавстві.
Тема 15. Майбутнє територіального устрою України: виклики та прогнози
Вплив війни на просторову організацію держави.
Перспективи повернення тимчасово окупованих територій.
Сценарії розвитку територіального устрою після перемоги.
Взаємодія з ЄС і міжнародними організаціями у сфері територіального планування.

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Поточний контроль протягом семестру (відвідування занять (лекційних, практичних), виконання зазначених видів робіт: контрольної, самостійної роботи) та семестровий контроль у вигляді диференційованого заліку
--	---

	З дисципліни студент може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на диф.заліку. Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру (з мінімальними вимогами до знань) та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диф.заліку. Повторне складання диф.заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.
Практичні заняття	Підготовленість, повнота висвітлення питання, самостійність відповіді, своєчасність підготовки
Вирішення кейсів	При вирішенні кейсів студенти повинні розуміти загальний зміст права та законодавства, повинні вивчити навчальну літературу, матеріал лекції, обов'язково ознайомитися з правовою збіркою на основі якої потрібно вирішити кейс. Необхідно письмово вирішити кейс із обов'язковим обґрунтуванням прийнятого рішення, та посиланням на текст та вказанням конкретної статті нормативного акту.
Презентація	Виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо.
Виконання індивідуальних дослідних робіт	Тема роботи має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо. Студент має сформувати навички самостійного наукового пошуку, підбір та опрацювання літератури по даній тематиці, оформлення цитат та посилань на джерела, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання власних висновків тощо.
Наукова робота	Написати відповідно до вимог тези та взяти участь у науково-практичній конференції
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовою допуску до диф.заліку є виконання всіх видів навчальної роботи. У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених видів навчальної роботи, має невідпрацьовані контрольні роботи, завдання з самостійної дослідної роботи, невідпрацьовані практичні заняття тощо або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 20 балів, то він не допускається до складання диф.заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів НУ Чернігівська політехніка».

Критерії оцінювання знань та самостійної роботи студента

Критерії оцінювання		Кількість балів
1.	Робота на практичних заняттях	до 28 балів
1.1	відповідь на практичному занятті	до 4 балів
1.2	тести, кейси	до 2 балів
1.3	презентація	до 2 балів
2.	Поточний контроль (ЗМК 1,2)	до 10 балів
3.	Виконання індивідуальних дослідних робіт	до 12 балів
4.	Наукова робота	до 10 балів
Усього		60 балів

Робота на семінарському занятті оцінюється у балах (4 бали за одне заняття) за наступними критеріями:

Відповідь на семінарському занятті

4 бали – ЗВО у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати історичну інформацію, здатний презентувати власне розуміння, оцінку історичних явищ, має досить міцні навички роботи з першоджерелами, основними кодифікаціями права

3 бали – ЗВО вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників, хрестоматій; може дати визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнювати та застосовувати набуті знання.

2 бали – ЗВО загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стислу характеристику питання, загалом правильно розуміє терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

1 бал – ЗВО за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

0 балів – ЗВО не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито.

Виконання тестових завдань, вирішення кейсів, оцінюється у балах за наступними критеріями.

Виконання тестових завдань (до 2 балів)

- 2 бали – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 1,5 бали – точні відповіді на 70%-89% тестових питань;
- 1 бал – точні відповіді від 50% до 69 % тестових питань;
- 0,5 бали – студент дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань з теми.

Вирішення кейсів (до 2 балів)

При вирішенні кейсів ЗВО повинні розуміти загальний зміст права та законодавства, повинні вивчити навчальну літературу, матеріал лекції, обов'язково ознайомитися з правовою збіркою на основі якої потрібно вирішити кейс. Необхідно письмово вирішити кейс із обов'язковим обґрунтуванням прийнятого рішення, та посиланням на текст та зазначенням конкретної статті нормативного акту.

- 2 бали – точна відповідь та змістовне обґрунтування рішення;
- 1,5 бали – точна відповідь та недостатнє обґрунтування рішення;
- 1 бал – не зовсім точна відповідь та недостатнє обґрунтування рішення;
- 0,5 бали – ЗВО намагався дати відповідь, але показав незадовільний рівень знань із теми, вміння орієнтуватися в тексті нормативного акту.

Доповнення до відповіді, запитання доповідачу на семінарському занятті (до 2 балів).

Суттєве доповнення до доповіді основного доповідача, яке ґрунтується на ознайомленні з монографічною, науковою літературою.

Задані запитання доповідачу, які є не просто уточнюючими, а які мають дискусійний характер.

Презентація (до 2 балів)

Презентації – виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Виконання контрольної роботи (до 5 балів)

Завдання теоретичні на контрольній роботі.

- 5 балів – повна відповідь на питання;
- 4 бали – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;
- від 2 до 3 балів – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;
- від 0 до 1 балу неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

Завдання тестові на контрольній роботі.

Правильність виконання тестових завдань залежить від кількості вибраних правильних відповідей:

- 5 балів – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 4 бали – точні відповіді на 75%-89% тестових питань;
- 3 бали – точні відповіді від 55% до 74 % тестових питань;
- 2 бали – ЗВО дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань програмних питань.

Виконання індивідуальних дослідних робіт (до 12-ти балів за дві).

Тема має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо.

Написання самостійної дослідної роботи практикується в учбовому процесі з метою набуття студентом необхідної професійної підготовки, формування навичок самостійного наукового пошуку, вивчення літератури по даній тематиці, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання висновків тощо.

Особливу увагу слід приділити оформленню науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

Наукова робота (участь у науково-практичних конференціях) (до 10 балів).

Написати відповідно до вимог тези на науково-практичну конференцію та взяти участь у конференції, подати тези до друку.

Всі роботи мають бути виконані вчасно. Про деделайни в кожному конкретному випадку повідомляється додатково, відповідно до графіку роботи.

За несвоєчасно виконане завдання без поважних причин максимальна кількість балів становить 50% від максимальної кількості балів своєчасно виконаного завдання (своєчасно виконане завдання – це завдання, яке здобувач вищої освіти здав/завантажив/виконав у Moodle до початку проведення наступного практичного заняття відповідно до послідовності тематики практичних робіт, зазначених у розділі 7 даної робочої програми) або протягом тижня від початку оголошення про необхідність виконання завдання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
1	Поточний контроль (практичні заняття, тести, кейси)	0...28
2	Поточний контроль (ЗМК 1,2)	0...10
3	Виконання індивідуальних дослідних робіт	0...12
4	Наукова робота	0...10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...60
Семестровий контроль (диф. залік)		0...40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS		Оцінка за національною шкалою (диф. залік)	
			для диф.заліку	для заліку
90 – 100	A	(відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B	(дуже добре)	добре	
75-81	C	(добре)		
66-74	D	(задовільно)	задовільно	
60-65	E	(достатньо)		
0-59	FX	(незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення

Система дистанційного навчання Moodle, Microsoft Teams

10. Політики курсу

Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру, то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диференційований залік.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні заняття або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання диференційованого заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання диференційованого заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання диференційованого заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний диференційований залік складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#).

Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються через вбудований форум на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Всі роботи мають бути виконані вчасно. Про дедлайни в кожному конкретному випадку повідомляється додатково, відповідно до графіку роботи.

Політика користування ноутбуками/планшетами/смартфонами.

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, оскільки дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні лабораторних, контрольних та розрахунково-графічних робіт (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська](#)

політехніка»). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання лабораторних завдань та розрахунково-графічної роботи на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література

Нормативні акти та джерела:

1. Конституція України (1996, з останніми змінами)
2. Закон України Про засади адміністративно-територіального устрою України.
URL: https://www.rada.gov.ua/adminter_ustr
3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>
4. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/about>
5. Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 792 с.
6. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, І. М. Балакарева, М. І. Белікова та ін. ; за заг. ред. В. М. Гаращука, Р. В. Шаповала]. Вид. 7-ме, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 трав. 2023 р. Харків : Право, 2023. 238 с.
7. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
8. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.
9. Кузьменко О.В., Колпаков В.К., Пастух І.Д., Співак М.В., Кожура Л.О., Чорна В.Г., Муза О.В., Назар Ю.С., Плугатир М.В. Адміністративне право України. К.: Юринком-Інтер, 2025. 700 с.
10. Слінько Т.М. Конституційне право України. Х., Право. 2024. 672 с.

Інформаційні ресурси

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Проблеми територіального устрою. URL: <https://eln.stu.cn.ua/user/index.php?id=6853>